داستانی شەهابی جەزائیری

خوسرەوجاف

شیرین شیرینە

شیرین گش کەسم

نازدارشیرن نازشیرن

عیشق تۆ دایە، تۆیشە وەدەسم

ئەم گۆرانییە وەک ئاگر لە خەرمانی گەنم بکەوێ، لە ماویەەکی زۆر کەمدا لەسەرتاسەری ئێراندا پەخش و بڵاوبوویەوە.

بخوێنی ئەم گۆرانییە کوردێکی خەڵکی کرمانشان بوو، چەندان جار وەک هونەرمەندێکی تازەباو تەلەفزیۆنی ئێرانی گۆرانییەکەی بڵاوکردەوە، بەندە لەپێشدا شیعری ئەو گۆرانییەی وەک خۆی دەنووسمەوە و بە کوردی پەتی لای خۆمان وشە و واژەکانی دەنووسمەوە، لە دواییشدا داستانی " بەندە و هایدە و شەهابی جەزائیری"یتان بۆ دەگێڕمەوە:

هەر شەو لە دووریت فرە هوڵمە

شیرین گیان شیرنە و گشت کەس

چەنە بێستوون غەم وەکۆڵمە

شیرین گیان بێستوون چەس

کوە بێستوون ئەرام چوو خاکە

شرین گیان لە توورەش کێشم

له کوهکی غەمت جەرگم پڕ چاکە

شیرین گیان ئەراکی بێژم

وەزەخم تۆیشە عوقدە خاڵی کەم

شیرین گیان عوقدەی وەڕێنم

وەزوان تیشە ناڵە و زاری کەم

شیرین گیان تیشکەی شینم

یەشەو ئەرای چە لە بێستوون نەهات

شیرین گیان دەنگێکی تیشەم

هەر شەو لە دووریت فرە هوڵمە

چەنە بێستوون غەم وەکۆڵمە.

هەموو شەوێک لە دووریت هوڵ و غەمی دونیا ڕووم تێدەکات، شیرین گیان شیرین، هەموو خوێش و کەسم، بە ئەندازەی قورسایی شاخی سەنگ و سەختی بیستۆن غەم بەسەر قلاندۆشانمەوەیە، شیرین گیان ئەو قورساییە چییە بۆ من کەمە. چیای بێستوون بەو سەختی و سەنگبوونیەوە باوەڕ بکە وەکوو خۆڵ وایە بۆ من لە توورەکەی دەکەم، منی دەردئاشنا و غەم بە کۆڵ، لە تاوا جەرگم پارچە پارچەیە.

شیرین گیان غەمی کۆمەڵکردووم لای کێ بدرێکنم؟ چارەم لەوە دایە لە ڕێگەی تەوشی و قوڵنگەوە ئەم غەمە زۆرەم تووڕ دەمە لاوە، غەمی ئەوسا و ئێستاکەیشم بە زمانی تەوشی و قوڵنگەوە غەموئازارم هەڵڕێژم.

شیرین گیان! لە بێدەنگی تەوشی شین و واوەیلام دەکەم، شیرینی ئازیز...

شەوێک دەنگی تەوشی و قوڵنگەکەم لە چیای بێستوون نەبیسرا، دەنگ و بریسکەی تەوشی و قوڵنگەم هەموو شەو هولی دونیا و غەمی ئەرز و ئاسمان بەسەر کۆڵمەوەیە، لە قورسایی چیای سەخت و سەنگی بێستوون قورستر!

شیرین و شیرین، شیرین هەموو کەسم

شیرینی نازدارم ئەی یەک پارچە ناز و ئەدا ، نازەنینی هەمیشەم شیرین گیان!

لە تاویی عیشقی تۆدا فەرهادئاسا تەوشی و قوڵنگەکەم بەدەستەوە گرتووە، ئەی عیشقی هەوەڵین و ئاخیرم.

شیعری گۆرانییەکەم بە لەهجەی شیرینی کرماشانییە، من وا بەو شێوەیە گۆڕیمە سەر لەهەجەی سۆرانی.

وەک وتم ئەم گۆرانییە لەسەرتا سەری ئێران دەنگی دایەوە، من ئەو دەم شەهابم نەدەناسی، لە ڕۆژنامە و گۆڤارەکاندا ریکلامێکی زۆر کرا وا گۆرانیبێژی شاری کرمانشان ئاهەنگی شیرین، شیرینە، بۆ ماوەی مانگێک لە کابارەی " کوڵپەی عیشق"دا ئاهەنگ دەگێڕێت.

ئەو حەلانەی بوو تازە ژنم هێنابوو، خێزانمماڵی باوکی " داود بەگی جاف" سەرۆکی ئەو وەختەی تەواوی عەشیرەتی جاف بوو، نزیکەی دە ساڵ لە شاری کرمانشاندا بوونە و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە کرمانشاندا تەواو کردبوو. بە وردی لەهجەی کرمانشانی دەزانی. هەڵیپێچام تا بڕۆیینە ئەو کابارەیە" کوڵپەی عیشق" بۆ گوێگرتن لە شەهابی جەزائیریی و ئاهەنگی شیرین شیرینە.

پێنجەشەممە جێگەمان تەرخان کردبوو، ڕۆیشتین بۆ گوێگرتن لە شەهاب جەزائیری و گورانیی شیرین شیرین!

ئەودەم مایکرۆفن وەک ئێستا بێ کلک نەبوو، وایەرێکی بە دواوە بوو، پەیوەست بوو بە دەنگەوەرەکەوە، شەهاب وایەرەکەی وەک چەتفە دەیدایە شانیدا، بە هەق جگە لە گۆرانییەکە شێوەی ئەداکەیشی تایبەتمەند بوو.

وەک زانراوە شاری کرمانشان ناووباوی پاڵەوانی و جەربەزە و شەڕەنگێزییان لەسەرتاسەری ئێراندا هەبووە.

خەڵکی ئێران وەک پەلار دەڵێن ئەگەر لە ناو یەکێک لە شەقامەکانی کرماشاندا هەر لە خۆتەوە بانگ کەیت " پاڵەوان" چوار پێنج کەس لا دەکاتەوە، وەک بڵێی ئەوە لەگەڵ منتە.

بەندە بۆ پاڵپشتیی شەهاب گاڵم دایە بوتڵێک شامپانیای بۆ بشکێنن. چەندە بەوە شاد بوو، دوو هێندە بە قسەی خۆی بە ناوی ئاغای جاف شادمان بوو. بەرنامەی تەواو کرد و یەکسەر هاتە سەر مێزەکەم، ئەو شەوە بەو شێوە سەرەتای ئاشنایی نێوان من و شەهابی جەزایری دەژمێردرێت.

هەفتەی دوو جار سەری لێ دەدام و دەهات بۆ ئۆفیسەکەم، وردە وردە کەفوکوڵی شیرین شیرینەی دامردەوە، یەکەمیان لەبەر کوردبوونی شەهاب و دووهەمیان لەبەر ئەوەی "هایدە"ی گۆرانیبێژی یەکەمی سەرتاسەری ئێران گۆرانی شیرین شیرینەی وتووە و تیشکێک و بریقەی زۆری لە شەهابی جەزائیری کەم کردبوویەوە. بە هەق هایدە بە شێوەیەکی زۆر زەریف و سەرنجڕاکێش ئەو گۆرانییەی ئەدا دەکرد.

من خانم هایدەم دەناسی، شەهاب نەیدەزانی من وا بە باشی هایدە دەناسم.

ڕۆژێک هات بۆ ئۆفیسەکەم، بینیم زۆر غەمبار و ناڕەحەت و دڵتەنگە...

- ئێ چییە شەهاب، بۆ وا دڵتەنگ و ناڕەحەتی؟
- خوسرەو خان چۆن ناڕەحەت نەبم، من تەواوی ئومێد و ئارەزووم بەستووە بە گۆرانیی " شیرین، شیرینە"وە، ئەوەسا هایدە بەو دەبدەبە و هەرا و بەزمەوە ئاهەنگی شیرین

شیرینەی لێ داگیرکردووم و تەواوی ئومێدمی دا بە بادا. ئەو لە کۆنگرەی زێڕپیندایە و فارسە و دەستەڵاتدارە و منێکی کوردی کرمانشانیش بێچارە و بێ پشتوپەنام، چیم پێدەکرێ؟

وتم: دەتەوێ قسەی لەگەڵدا بکەم؟

بە پەرۆشەوە وتی:

بۆچی دەیناسیت؟

- زۆرباش!

هەڵمگرتە تەلیفۆن و لەگەڵ خانم هایدەیدا قسەم کرد و زۆر بە گەرمی وەڵامی دامەوە و وتم:

بۆ کارێک دەمەوێ بتبینم.

وتی: پێنج شەممەی داهاتوو لە کابارەی "شکۆفەنوی"ی کەناری دەریا لە شیمالی ئێران بەرنامە ئیجرا دەکەم، وەرە بۆ ئەوێ، کابارەی شکۆفەنوێ لە تارانە، بەڵام هاوینان بۆ ماوەی دوو سێ مانگ دەیبردە کەناری دەریا.

وتم: دێم.

ڕۆژی دووشەممە بوو، ئیدی بە شەهابم وت ڕۆژی پێنج شەممە بەیانییەکەی کاتژمێر یانزە لێرا پێکەوە دەڕۆین بۆ شیمال.

هەرومان کرد و کاتژمێر دوانزەی نیوەڕۆ بەرەو شیمال و هوتێل "رامسەر" کە هوتێلێکی کلاسیک و فرە زەریف و بەناوبانگە لە ئێراندا، پێم وتن ئەمشەو جێگەی دووکەسمان لە شکۆفەی نوێ بۆ دابین بکەن.

کاتژمێر دەی شەو لە جێگەی دابینکراودا دانیشتین.

کابارەکە جمەی دەهات لە شەو بێداراندا، هایدە ئەو شەوە چەند گۆرانییەکی ئەنجام دا و یەکێک لەو گۆرانیانەی شیرین، شیرینە بوو، کە تەواوی کرد هاتە لای مێزەکەمەوە و دانەنیشت و وتی: بڕۆین، وتومە حیسابەکەت لەسەر منە.

من لە مێژدا شەوێک لە ڤیلاکەی هایدەیدا بووبووم. جێگە و شوێنی ڤیلاکەیم دەزانی. گەیشتینە ڤیلاکەی، ئاغای شەماعی زادە و ئیبی لەوێ بوون، ئیبیم چاک دەناسی، وەک کەس شەماعیزادەم نەدی بوو. ئاگاداری شێوازی گۆرانییەکانی بووم.

خواهەڵناگرێ ڕێزی زۆری لە شەهابی جەزایری گرت.

وتم: خانم باوەڕ ناکەم من لە دیدەنی جەنابت تێربم... بەڵام ئەمشەو بۆ کارێک هاتووم بۆ لات، کەوتمە باسی شەهاب و گۆرانی شیرین، شیرینە...

وتی: ئاغای جاف ئەم گۆرانییە فۆڵکلۆرە هەمووکەس بۆی هەیە بیڵێتەوە؟

وتم: بەڵێ ڕاستە، ئەم گۆرانییە هەزار ساڵە فۆڵکلۆرە و لەبیرچووە، ئەوە شەهابی جەزائیرییە، لەناو تاریکیی زەماندا، بە مەقاش هێناویەتە دەرێ. لەوە گوزەشتە پێم وا نییە نیازمەندی ئەو گۆرانییە و ئاوا زوڵمێک بێت...

هایدە و زوڵم؟

بە کلێنکسێک فرمێسکی سڕی و خانمانە وتی:

ئاغای جاف چی ئەمر بکەیت، ئەنجام دەدرێت.

وتم: ئەم هونەرمەندە ڕازی بکە.

وتی: دە هەزار تمەن باشە؟

وتم نەخێر کەمە!

وتی: یانزە هەزار باشە.

وتم: یەشتا کەمە.

وتی: کردمە بیست.

وتم: باشە و منیش وا لەسەر شەڕەفی تۆ پێنج هەزار تمەنی دەدەمێ.

وتی: من پارەکە نادەم تا ئاغای جەزائیری شیرین شیرینەم بۆ نەڵێ.

شەهابی جەزائیری بە ئەدا و ئەتواری کرمانشانی خۆیەوە، شیرین شیرینی ئەنجام دا.

ئەلحەق جوانی ئەدا کرد.

هایدە بە چەپڵەلێدان و بارەکەڵڵاوە ڕووبەڕووی شەهابی ڕۆیشت و لا ڕوومەتی ماچ کرد و وتی:

ئەشهەدو دەنگ و ئەدایەکی جوانت ئەنجام دا، جا وا بوم کردە بیستوپێنج هەزار تومان.

ئەو پارەیە لەو ڕۆژەیەدا پارەیەکی مۆڵ و فرە بوو، کەم نەبوو، لەم دوادوایەیدا بیستم کە شەهاب کۆچیدوایی کردووە، هەزار ڕەحمەت لە گۆڕی ئەو و هایدەیش.

من لە ساڵی 1979 لە ئێران وەدەرچووم و ئیدی لە هەواڵی شەهاب دابڕام، بەڵام ئاگاداری ئەوەبووم شەهاب لە گوڕانی کوردی کرمانشانی زیاتر گۆرانی تری نەوتووە، ئەمانەیش برێک لەو گۆرانیانەن.

جگە لەسەر تەلەکەیان شیرینە، شیرینە، گۆرانیی تری وتووەوە هەموویان بە لەهجەی کرمانشانی وتووە... یادی بەخێر.

2-ئەی خودا دڵم تەنگە.

3-شەیدای زەڕین.

1- ئەگەر وا ڕوونە.

2- پەپووسلێمانە.

3- ئاخ لەبێکەسی.

4- دۆس دڵسۆز.

5- مریەم، مریەم.

خاڵێکی تر هەیە دەبێ ڕۆشنی کەمەوە، برێک لە کوردی لای خۆمان لایان وایە هایدە و مەهەستی کە خوشکن، کوردیشن.

کاکە وەڵا چەنێک من خەڵکی وڵات و میللەتی چین بم، ئەوەندە هایدە و مەهەستی کوردن.

ئەو دوو کچە خەڵکی شیمالی ئێران و شیمالین، وەکوو دوو ئیشکەر لە ماڵی دایکی شادا، یانی " مەلەکە مادەر" خزمەتکاری ناو ماڵەی دایکی محەمەدڕەزا شای ئێران بوون.

دایکی شا بۆخۆی ئەهلی بەزموڕەزمی زۆر بووە، گوێی نەداوەتە سن و ساڵ ئەم دوو کچە لەوێڕا هاتوونەتە دەرێ و لەگەڵ ئاهەنگسازان و بەزمگێڕ و هونەرمەنداندا ئاشنابوونە.

بەڵی مەهەستی شووی کردووەتە خانەزادەیەکی کوردی سنە و دەوروبەری، بە هەق ئەو خانەزادەیە بە ئەندازەیەکی باوەڕنەکراو قۆز بوو، من لە تاراندا زەمانی شاهـ لە یەکێک لە مێوانییەکانیدا ئەو کابرایەم دی بوو، بەڵام ئاشناییەکی وام لەگەڵدا نەبووە، دوای هەڕووژانی دامودەزگای شاهـ، باوکی مێردەکەی مەهستییان گرت و لە هیلکۆپتەرەوە تووڕیان دایە خوارەوە، بەو شێوەیە کوشتیان.

لام وایە هایدە نەزۆرک بووە و منداڵی نەبووە، ئەمەیش بە دروستی نازانم، بەڵام بە وردی ئاگاداری ژیانی مەهەستی هەم.

دەزانم لەگەڵ مێردەکەی جوێبوویەوە و کچێکی لەو خانەزادەیە هەیە بەناوی سەحەر، ئیدی مەهەستی و هایدە وەک زۆر لە خەڵکانی تر، دوای هەڕووژانی شاهـ ئێرانیان بەجێهێڵا، پێم وایە لە وڵاتی ئەمریکادا گیرسانەوە و هەر لەوێشدا مردن.

له ڕاپەڕین له شاری لەندەن بووم، ویستم دەستبەکاربم و نەگەڕێمەوە عێراق، ناچارکرام بگەڕیمەوە، له جێگەی تردا چۆنیەتیی ناچاربوونەکەم باس کردووە.

له هەفتەیەکدا من و مەزهەری خالقی جارێک، دوو جار یەکترمان دەدی، جاروباریش پێکەوە دەڕۆیشتینە ڕێستۆرانێک هی ژنێکی ئێرانی بوو، جاروباریش شەوانە بەرنامەی مۆزیکی ئێرانی تیادا ساز دەکرا، لەوێ به مەزهەرم وت: شەوی یەک شەممە وەرە بۆ جێگەی هەمیشەیی (من له لەندەندا تەنها بووم، خەریکی هێنانی خێزانم بووم تا بیانهێنم بۆ ئەوێ) شەوێ مەزهەر هات و کابرایەکیشی لەگەڵدا بوو، پیاوێکی قۆزی تۆزێک ماندوو، من نەمناسیەوە، وتی:

ئەمە " ئاغای (؟)ی دوای چرپانی به گوێمدا وتی: ئەمە کۆنەمێردی مەهەستییە و له یەک جیانەبوونەتەوە، ئیدی شەو بێداری بۆ ئەو برادەرە هەر یەکجار زۆر مەست و سەخۆش بوو، له گیرفانی لوولەی ئەلەممنیۆمێکی دەرکرد، لام وابوو سیگاری چروتی هاڤانەی دەکێشێ، نەخێر سەرقاپەکەی لادا و سائیلێکی تیادا بوو، هەڵی قوڕان، ئیتر نەمزانی ئەوە مادەی هۆشبەر بوو، گیراوەی ئەلکوول بوو، به دروستی نەمزانی بوو هەڵسا و ڕۆیشتە ناوەڕاستی شانۆوە و دەستی به سەماکردنێکی شێتانە کرد، من و مەزهەر ئەم حاڵەتەمان لاناخۆش بوو، لەبیرمە " مەزهەر" وتی: فلانی من داوای لێبووردن دەکەم، من ئەم کابرایەم وا نەناسیوە، بۆ وای بەسەر هاتووە؟

- لەوەگەڕێ، ئەمەیش شەوێکە له شەوان!

جابۆیە من ئەمەم گێڕایەوە تا تۆ بزانی هایدە و مەهەستی بە ڕەگەز فرپیان بەسەر کوردەوە نییە و منیش لە خۆمەوە هیچ نالێم و باش باش لە نزیکەوە دەیانناسم، حەیف ئەو دوو دەنگە ئاسمانییەی ئێستا لەژێر خاکدان.